

Atitudini, identitate și relații între grupuri

Teză de abilitare

Dr. Mihaela Boza

Afilieră profesională

Mihaela Boza, conferențiar universitar doctor

Universitatea Alexandru Ioan Cuza Iași, Departamentul de Psihologie

Str. Toma Cozma, nr 3, 700554 Iași, Romania

E-mail: miaboza@uaic.ro

Septembrie 2016

Iași

Atitudini, identitate și relații între grupuri

Teză de abilitare- Rezumat

Mihaela Boza

Rezumat

Lucrarea de față prezintă cele mai importante realizări profesionale și planurile de dezvoltare a carierei după primirea titlului de doctor în anul 2006.

Teza mea de doctorat a fost focalizată pe o abordare socio-cognitivă studiului atitudinilor și a schimbării de atitudine. Studiul atitudinilor a continuat în anii următori după susținereatezei de doctorat, atitudinile rămânând una dintre principalele mele teme de cercetare.

Interesele mele de cercetare s-au diversificat și am devenit preocupată de problema identității, atât identitatea personală cât și cea socială, și de rolul pe care identitatea socială îl joacă în percepția de sine și atitudinile între grupuri. Sunt interesată de schimbarea identității, transformarea identității ca răspuns la amenințareși de procesele identitare în grupurile cu vulnerabilitate socială mare. Reunirea identității, a relațiilor între grupuri și a atitudinilor între grupuri mi-a permis să îmbin cu succes cele două teme principale de interes în cercetare. Predând psihologia dezvoltării și psihologia atitudinilor, cercetările mele implică și preocupări pentru dezvoltarea atitudinilor între grupuri și dezvoltarea socială la diferite grupe de vârstă.

Prima parte a lucrării de față este împărțită în trei secțiuni tematice: *a) funcționarea atitudinilor și schimbarea atitudinilor, b) procesele ale identității personale și sociale și c) atitudini între grupuri.*

a) Funcționarea atitudinilor și schimbarea atitudinilor

Există mai multe modele de funcționare a atitudinilor care caută să optimizeze prezicerea comportamentului pe baza atitudinilor. Autorii modelului socio-cognitiv sugerează că atitudinile sunt reprezentări cognitive, cu o funcție socială, în principal cea de integrare socială (Greenwald și col. 2002). Atitudinile pot prezice unele procese cognitive, cum ar fi raționamentele și judecățile, dar și comportamentul în unele situații. Atitudinea poate fi justificare pentru acțiunile cuiva, în acest caz, comportamentul este sursa, iar atitudinea este rezultatul, dar nu există o consistență ridicată între atitudine și comportament. Relația dintre atitudine și comportament este influențată și de factorii de personalitate și factorii situaționali.

Atitudini, identitate și relații între grupuri

Teză de abilitare- Rezumat

Mihaela Boza

O abordare personală a structurării, funcționării și schimbării atitudinii subliniază existența a trei categorii de factori: a) *factori de amorsare / activare*, b) *factori de structurare* și c) *factori de consistență*.

Această perspectivă a fost folosită pentru a construi și a testa un nou model dual de schimbare de atitudine ținând cont de factorul afectiv - cognitiv dar și de componenta comportamentală. Există o mulțime de dovezi empirice cu privire la influența comportamentului asupra atitudinilor (ex., disonanță cognitivă), și a influenței atitudinii asupra comportamentului (ex., teoria acțiunii raționale), dar nu există nici un model care combină cele trei aspecte.

b) Procesele identității personale și sociale.

Cercetătorii în domeniul identității au arătat că anumite schimbări contextuale conduc la transformarea identității: identitatea se poate schimba din cauza căsătoriei, dezvoltarea carierei sau evoluției familiale, evenimente specifice și intense de viață, sau locuitul într-o țară nouă. *Teoria negocierii identității* se referă la procesele prin care oamenii primesc un *input* din mediul lor, în scopul de a-și menține/ajusta identitatea (Swann & Bosson, 2008; Brewer, 1991). În termenii *teoriei controlului identității* (Burke, 2006) identitatea este văzută ca un set de standarde relevante pentru sine, pentru o anumită identitate, un sistem dinamic de control autoreglat, care operează atunci când identitatea este activată. Schimbarea identității poate să apară atunci când oamenii au mai multe identități legate între ele, în sensul că aceste identități au semnificații comune și sunt activate în același timp. *Modelul schimbării identității* (Sussman, 2002) afirmă că oamenii se adaptează cu succes într-o țară gazdă prin schimbarea comportamentelor, gândurilor și chiar a identității. Schimbarea contextului cultural produce modificări de suprafață, sau care schimbă percepția cuiva asupra propriilor valori și convingeri. Uneori problemele morale într-o țară străină, în comparație cu țara sa de origine, poate determina schimbări ale alegerilor și identității personale. Răspunzând la întrebări precum "Cine sunt eu", "Cine sunt eu în locul / țara / contextul acesta?" Sau "Cine voi fi acolo?", ajuta la recadrarea identității într-un context nou, și recâștigarea percepției controlului asupra sensului și semnificației identității personale sau sociale.

Cercetarea mea cu privire la acest subiect se concentrează asupra identității în situații de amenințare, în situația migrației, identitatea în situația comparației sociale cu un

Atitudini, identitate și relații între grupuri

Teză de abilitare- Rezumat

Mihaela Boza

grup de statut perceput drept superior, sau identitatea persoanelor aparținând unui grup potențial vulnerabil social (fumători).

c) Atitudini între grupuri.

Teoria identității sociale și teoria auto-categorizării susțin că identitatea personală este legată de un grup iar auto-evaluările cele mai saliente pot fi bazate în principal pe apartenența la propriul grup (Turner, 1984). Teoria auto-categorizării subliniază faptul că oamenii încearcă să se alăture grupurilor pe care le consideră ca fiind percepute pozitiv și care sunt mai binevăzute în raport cu alte grupuri. Nevoia de stima de sine derivată din apartenența la un grup duce la prejudecați și discriminare față de alte grupuri. Abordarea esențialistă a continuității se bazează pe credința într-un nucleu stabil și durabil, o esență a identității; în acest fel, continuitatea este menținută prin refuzul schimbării (Hogg, Sherman, Dierselhuis, Maitner & Moffitt, 2007). Esențialismul este sursa unor atitudini negative față de alte grupuri percepute ca având o "esență rea".

O altă linie de cercetare se referă la faptul că procesualitatea identității sociale este determinată în principal de interacțiunea dintre motivația de distinctivitate și de cea de apartenență (Brewer, 1991). Teoria distinctivității optime susține că nevoia de apartenență poate fi împlinită prin includerea în grupuri, iar nevoia de distinctivitate prin diferențierea grupului propriu de alte grupuri. Oamenii își amplifică identificarea cu grupuri mai mici (mai distinctive), atunci când sentimentul lor de distinctivitate este amenințat și cu grupuri mai mari (mai inclusive), atunci când este amenințat sentimentul de apartenență.

Cercetarea mea se concentrează asupra atitudinilor între grupuri legate de percepția esențialistă sau prototipică a celorlalte grupuri, cooperarea între grupuri și conținutul identității.

Viitoarele direcții de dezvoltare a carierei includ aceste direcții principale de cercetare, dar, de asemenea, subiecte noi, cum ar fi erorile cognitive văzute ca un cadru mai general în care funcționează prejudecățile și alte forme de gândire tendențioasă care conduc la o funcționare socială și personală necorespunzătoare.